

Tutu ña ni ke'i San Pablo kua'an nda'a' ne ini xini Jesús, ne ndiee' ñuu Éfeso

Ti'vi' ra cha'an' nia

1 ¹Yu'u nduu' Pablo, te Jesucristo ni tianu' yu'u te sania'á i ichi' a saa kuní Ndiosí. Te ti'vi' i cha'an' sakuu' ndo'ó, ne ndiee' ñuu Éfeso, ne nduu' kuenta Cristo Jesús, ne xika' ndaku ichi' a. ²Na sañu'u' va yuva' e' Ndiosí xiin' xto'o e' Jesucristo ndo'ó. Te na taxí tu a ña maní' koo xiin' ndo'.

Sañu'u' Ndiosí yoo' xiin' sakuu' ña va'a
ña nduu' kuenta Jesucristo

³Ka'nu' va ña nduu' Ndiosí, yuva' xto'o e' Jesucristo. Suví a nduu' ña sañu'u' yoo' xiin' sakuu' nuu' ña va'a, ña yoo ndivi', xa'a' a ña nduu' e' kuenta Cristo. ⁴Kuachi' ndii ni nakaxin a yoo' xa'a' Cristo ndee kii' tia'an kua'a iin yivi' te kunduu e' nditia mii' a, te koo' ndee iin xa'a' ña tiin kuachi' a yoo' nuu' a. ⁵Te xa'a' a ña ndani a yoo' ndii, ni chituní a kuento ndee ña nuu' ña kunduu e' si'e a xa'a' ña ni xaa Jesucristo, sakan' ña xa sakan' ni ndoo nimá mii' a saa a. ⁶Ni xaa a sakan', te saka'nu' ña'a' e' xa'a' a ña ndani ndatun' a yoo', te ni natiiin yoo' ña jaan' xa'a' a ña ni xaa si'e a, ña ndani a. ⁷Xiin' ní' si'e a jaan' ni sandoó ndiká a yoo' nuu' ña ni kuni a kundo'o e' xa'a' kuachi' e', te xiin' ña jaan' ni yoo' ka'nu' ini a xa'a' e', te ni xaa a sakan' xa'a' ña ndani va mii' a yoo'. ⁸Te xa'a' a ña ndani xava'a a yoo' na ni natiiin e' sakuu' ña ndichi xiin' ña xini tuní. ⁹Te xiin' ña jaan' ni nia'a Ndiosí nuu' e' ña ni yoo' si'e, ña ka'an xa'a' ña xa ni chituní a saa a xiin' Cristo. ¹⁰Te saxinú Ndiosí ña ni chituní a

jaan' sava ni kivi' ña ni kuni mii' a, te ndasaiin a sakuu' ña yoo, te ka'ndia chuun' Cristo nuu' sakuu' ña jaan', naa' ña yoo ndivi' nduu' a uun naa' ña yoo iin yivi' nduu' a.

¹¹Te xa'a' ña ni xaa Cristo tu ni nakaxin Ndiosí yoo' te natiin kua'a' e' ña va'a jaan' nda'a' Ndiosí, ña ni chituní mii' a ndee ña nuu', sakan' ña ña jaan' ndii, saxinú a sakuu' ña kuni a. ¹²Sakan' te natiin Ndiosí ña xaka'nu' xiin' nda'a' yoo', xi'na ka nda'a' ndu'u, ne ni ndiatu xi'na ña kixin Cristo. ¹³Te sakan' tu ndo'ó, kii' ni xini so'ó ndo' tu'un ndixa, ña nduu' tu'un va'a, ña ka'an xa'a' saa kaku' e' nuu' kuachi' e', te ni kandixa' ndo' a ndii, ni natiin ndo' Espíritu Santo naá nimá ndo' saa nii' ni taxi Ndiosí kuento a ña saa a. Te ña jaan' nduu' ndee naa sello ña nia'á ña kuenta Jesucristo nduu' ndo'. ¹⁴Te naá ña jaan' nimá e', te kuni e' ña natiin xna'a' e' sakuu' ña ni chituní Ndiosí taxi a nda'a' e' ndee kii' xaa kivi' ña sandoó ndiká xachi' a yoo', ne nduu' kuenta a, te koo e' xiin' a, te natiin a sakuu' ña ka'nu'.

**Ka'an va Pablo xiin' Ndiosí xa'a' ne ini
xini Jesús, ne ndiee' ñuu Éfeso**

¹⁵Te xa'a' a jaan' na, kii' ni xini tu i kuento ña ini va ndo' xini ndo' xto'ó e' Jesús, te ndani tu ndo' sakuu' ne nduu' kuenta Ndiosí ndii, ¹⁶xikuiín tu yu'u ña taxi i ña chindani a xa'a' ndo' kii' ka'an i xiin' a. ¹⁷Te suvi a nduu' Ndiosí xto'ó e' Jesucristo, te nduu' tu a yuva' e', ña ka'nu' koo' chukuu'. Te ka'an va i xiin' a ña na taxi a Espíritu a te chindiee' a ndo'ó ña kundichi ndo', te taxi tu a ña satuví nuu' ndo' te kundani va'a ka ndo' xa'a' a. ¹⁸Te xikán tu i nuu' a ña sanatuún a nimá ndo' te kundani kaxi' ndo' xa'a' ña ndiatu' ini e', ña ni kana a yoo' natiin e' saa a. Te kundani tu ndo' xa'a' ña ndatun' va ña natiin ndo' nda'a' a, ña natiin' tu sakuu' ne nduu' kuenta a. ¹⁹Te kundani kaxi' tu ndo' ña ña ndiee' ya'a nduu' ña ndiee' a, ña tiin' a te chindiee' a yoo', ne ini xini Jesús. Te ña ndiee' jaan' tu ²⁰ni tiin a kii' ni sanatiaku a Cristo, te ni chindu'u' ña'a' a nuu' tej ka'nu' nda'a' ku'a' a ndivi'. ²¹Te kumi' a ndiee' nuu' sakuu' ña xa'ndia chuun' kuu' nuu', xiin' nuu' sakuu' ña kumi' ndiee', xiin' nuu' sakuu' ña kumi' ña ndiee', xiin' nuu' sakuu' xto'ó. Te kumi' tu a chuun ka'nu' ka te sakan' sakuu' ña kumi' ndiee' iin yivi' vitin xiin' inga iin yivi' nuu' ku'un e'.

²²Te nī sanakua'a Ndiosí sakuu' ña yoo nda'a' Cristo, te nī sakuiso' chuun' ña'a' a ña nduu' ña jaan' xini' xa'a' ña va'a yoo', ne nduu' kuenta a. ²³Te sakuu' yoo' nduu' ndee naa ñu'u' nde'í Cristo. Te yoo xinu e' xiin' ña ndiee' Cristo, sakan' ña ña jaan' nduu' ña saxinú sakuu' ña yoo.

Xiin' nda'a' Cristo kuiti' sakakú Ndiosí yoo' nuu' kuachi e'

2 ¹Te Ndiosí tu nī sanatiaku ndo'ó kij' nī nduu' ndo' ndee naa ne xa nī xil' nuu' a xa'a' a ña nī xka'ndia ndo' ña ndaku, te nī xaa ndo' kuachi, ²sakan' ña nī xika ndo' saa xika' ne nduu' kuenta iin yivi' yo'o', sakan' ña nī xika ndo' xaa' ndo' ña kuní ña xa'ndia chuun' tein tachi'. Te ña jaan' xiko' ni'i' ne kändixa' Ndiosí. ³Kij' sakan' ndii, sakuu' e' nī xika xaa' kuachi jaan', sakan' ña nī too tu iní e' xa'a' ña ndioo' iní mii' e', te nī xaa tu e' ña nia'a, ña ka'an nimá mii' e' xa'a', xiin' ña xanini kiní e'. Te xa'a' a jaan' na nī nduu' e' ndee naa sakuu' ne yivi', ne xi'é Ndiosí xini a. ⁴Ndisu Ndiosí ndii, kuvita xava'a iní a xa'a' e', sakan' ña kua'a' xava'a ndani a yoo'. ⁵Te sakan' na tee' ndee ndee naa ne nī xil' nī nduu' e' nuu' a xa'a' kuachi e' ndii, nī sanatiaku a yoo' nuu' a xiin' nda'a' Cristo. Nī sakakú a yoo' nuu' kuachi e' jaan' xa'a' a ña ndani mii' a yoo'. ⁶Te nī sanatiaku a yoo' naa' nī xaa a xiin' Cristo Jesús, te nī chindiee a yoo' xiin' a ndivi' mii' ndu'u' a. ⁷Te nia'a a nuu' ku'un e' ña kua'a' va ndani mii' a yoo', sakan' ña nī xaa a ña va'a jaan' xiin' e' xa'a' ña nī xaa Cristo Jesús. ⁸Kuachi ndii, xa'a' a ña ndani mii' Ndiosí yoo', na nī sakakú a yoo' nuu' kuachi e' xa'a' a ña iní e' xini e' Jesús. Sakan' ña küvi sakakú xiin' mii' mii' e', süu' jaan' ndii, Ndiosí xamaní' ña jaan' nuu' e'. ⁹Te süu' xa'a' ña va'a ña xaa' e' sakakú a yoo', koto ka ka'an ninu yoo ka. ¹⁰Kuachi ndii mii' Ndiosí nduu' ña nī xa'a yoo', te xa'a' a ña iin ndaa' nī nanduu' e' xiin' Cristo Jesús na nī ndasaxaa' a yoo' te saa e' ña va'a ña nī chituní a saa e' ndee ña nuu'.

Ndasa iin' Cristo sakuu' nuu' ne yivi', te kundiee mani' e'

¹¹Xa'a' a jaan' na kuní a ña naka'an' ndo' ña xt'a'an' ndii, nī ka'an te judío ña te köo' tuni iin' nduu' ndo'ó, te tuku', te mii' ra ndii, te yoo tuni iin' nduu' ra, sakan' na kuii' kuenta Ndiosí nduu' ra kachi ra, ndisu te yivi' kuiti' nī xa'a tuni jaan' iin' ra. ¹²Te kij' sakan' ndii, nī nduu' ndo' kuenta Cristo, te nī nduu'

tü ndo' ne kuenta Ndiosí ndee naa ne Israel. Te ni yoo siin' ndo' nuu' sakuu' ña ni chituní Ndiosí, xiin' nuu' ña ni ndoo a kuento a xiin' ndu. Te ni yoo ña ndiatu' iní ndo' xa'a', te ni ndee xini' tü ndo' Ndiosí ndixa ki' sakan'. ¹³Ndisu vitin, xa'a' a ña nduu' ndo' kuenta Cristo Jesús ndii, tee' ndee xika' ni yoo ndo' nuu' a saa' ndii, yatín yoo ndo' nuu' a vitin xa'a' a ña ni xitia ní' a ki' ni xi'i a nuu' krusín xa'a' kuachi e'.

¹⁴Kuachi ndii ni tandiee mani' Cristo ndu'u, ne judío, xiin' ndo'ó, ne tuku', sakan' na iin ndaa' ni ndasanduü a yoo' xa'a' a ña ni sandoñu'u' a ña ndasi' ta'an' e', ña ni nduu' ndee naa nama, ña ni ta'nu ma'in' tein e'. ¹⁵Te xa'a' a ña ni xi'i a nuu' krusín ndii, ni sandoñu'u' a tu'un ndei' Ndiosí xiin' ña ka'an chuun' ña jaan'. Te sakan' ni ndasaiin a ndu'u, ne judío, xiin' ndo'ó, ne tuku', te kunduu e' iin ti'vi xaa', te kundiee mani' e'. ¹⁶Te xiin' ña ni xi'i a nuu' krusín jaan' ni ndasaiin a yoo', te ni nakoo uvi saa' ti'vi e' xiin' Ndiosí ña mani' ni xaa a. Te xiin' ña jaan' tu ni sandoñu'u' a ña ndasi' ta'an' e'. ¹⁷Sakan' ña ni kixin Cristo Jesús iin yivi', te ni ka'an ndoso' a tu'un va'a, ña ka'an saa kundiee mani' e' xiin' Ndiosí, nuu' ndo'ó, ne tuku', ne ni yoo xika' nuu' Ndiosí, xiin' nuu' ndu'u, ne judío, ne ni yoo yatín nuu' a. ¹⁸Sakan' na xa'a' ña ni xaa Cristo kuví naxaa sakuu' e' nuu' yuva' e' Ndiosí xiin' iin ndaa' Espíritu Santo.

¹⁹Sakan' na kuii' ndo'ó ndii, süü' ne tuku' ka nduu' ndo', ni ndee ndüu' ka tü ndo' ne ndiva'a. Süü' jaan' ndii kuenta Ndiosí nduu' tü ndo' xiin' ndu. Te nduu' tü ndo' ne vi'e Ndiosí xiin' ndu. ²⁰Te ndo'ó ndii, ni xikuita ndo' nuu' ña ni sania'á te ni tianu' Jesús sania'á ichi' a, xiin' ña sania'á te ni ka'an tiakú tu'un Ndiosí. Te mii' Jesucristo nduu' ndee naa yuu' ña kua'an xiki' vi'e. ²¹Sakan' te ku'un ta'an' va'a xa'a' vi'e jaan', te kaa va'a a ndee xinü a, te kunduu a yukun' su'un kuenta xto'o e' Jesús. ²²Te sakan' tü ndo'ó, xa'a' a ña iní ndo' xini ndo' a ndii, kua'an kaa ndo' te kunduu tü ndo' yukun' Ndiosí mii' ndu'u' Espíritu a.

Ka'an Pablo xa'a' tu'un va'a ña ka'an ndoso' ra nuu' ne tuku'

3 ¹Xa'a' a ña ka'an ndoso' yu'u, te nduu' Pablo, tu'un va'a xa'a' Cristo Jesús jaan' nuu' ndo'ó, ne tuku', na naá i vi'e kaa. ²Xa ni xini so'o ndo' ña Ndiosí ni sakuiso' chuun' yu'u te kundani ndo' ña kundani mii' a ndo'ó. ³Sakan' ña xiin' ña satuvi ni nia'a Ndiosí yu'u ña ni yoo si'e xa'a' mii' a, naa xa ni

ke'i i sie ña jaan' nuu' ndo'. ⁴Te kii' ka'vi te yivi' ña jaan' nuu' ndo', te kuvì kundani' ndo' ña kundani' ndi'i yu'u ña ni yoo si'e ña ka'an xa'a' Cristo. ⁵Nuu' ni kixin' ndii, ni sakuni' Ndiosí ña jaan' nuu' ne yivi'. Ndisu vitin' ndii, xa ni sakuni' Espiritu Santo ña jaan' nuu' te ni nakaxin' Ndiosí, naa kuu' te ni tianu' Jesús sania'a' ichi' a xiin' te ni ka'an tiakú tu'un a. ⁶Te ña ni yoo si'e jaan' ndii, ña yo'o' nduu' a: ña xiin' tu'un va'a ndii, natiin' inga' ndo'ó, ne tuku', xiin' ndu'u, ne judío, ña va'a ña kumi' Ndiosí xa'a' yoo', te nanduu' tu' ndo' iin' ndaa' ti'vi' xiin' ndu, te natiin' tu' ndo' ña taxi' Ndiosí kuento a xa'a'. Te sakuu' ña jaan' natiin' ndo' xa'a' a ña ini' ndo' xini' ndo' Cristo Jesús. ⁷Sakan' ña Ndiosí nduu' ña ni samani' yu'u ña nduu' i te xachuun' xa'a' tu'un va'a jaan' xa'a' a ña ndani' mij' a yu'u, te ni xaa a ña jaan' xiin' i xiin' ña ndiee' a. ⁸Te yu'u ndii, tee' ndee köo' te nduu' xachi' i tein' sakuu' ne nduu' kuenta Ndiosí, ndisu ni samani' a yu'u chuun' yo'o' te ka'an ndoso' i tu'un va'a xa'a' Cristo nuu' ne tuku', te ndee iin' ne yivi' küvi kundani' sakuu' ña va'a ña xamani' Cristo yoo'. ⁹Te ni taxi' tu' a chuun' jaan' nuu' i te sanakuachi' i nuu' ne yivi' ña ni chituní Ndiosí saa a ndee ña nuu', ña ni yoo si'e ndee xta'an' iin' yivi'. Te mij' a ni xa'a' sakuu' ña yoo. ¹⁰Ni chituní Ndiosí sakan', te vitin' ndii, xiin' nda'a' ne nduu' kuenta a kuvì kunì sakuu' ña xa'ndia chuun' kuu' nuu', xiin' ña kumi' ndiee' ña yoo ndivi', ña kua'a' nuu' ña ndichi Ndiosí. ¹¹Te vitin' ni saxinú a ña jaan' saa ni' ni chituní mij' a ndee kii' tia'an' kua'a' iin' yivi' xiin' ña ni xaa Cristo Jesús, ña nduu' xto'o' e'. ¹²Te xa'a' ña ni xaa a jaan' ndii, kuvì ini' e' te kuyatin' e' nuu' Ndiosí xa'a' a ña ini' e' xini' e' Cristo. ¹³Xa'a' a jaan' na kuii' ka'an' nda'vi i xiin' ndo' ña nuu' nimá ndo' ña naá i vi'e kaa xa'a' a ña ka'an' ndoso' i tu'un va'a, sakan' ña xa'a' ña va'a mij' ndo' ndo'o' i ña jaan'.

**Ka'an Pablo xiin' Ndiosí xa'a' ne ndikún
ichi' Jesús, ne ndiee' ñuu' Éfeso**

¹⁴Xa'a' a jaan' na xikuíin' xiti' i nuu' Ndiosí, yuva' xto'o' e' Jesucristo, te ka'an' i xiin' a. ¹⁵Te ña jaan' nduu' yuva' nuu' ña ndiee' ndivi' xiin' nuu' yoo', ne ndiee' ñu'u' iin' yivi'. ¹⁶Te xa'a' a ña kumi' a ña vika' ndatun' ndii, ka'an' nda'vi i xiin' a ña taxi' a ña ndiee' ini' nimá ndo' xiin' nda'a' Espiritu a, ¹⁷te kunaa Cristo nimá ndo' xa'a' a ña ini' ndo' xini' ña'a' ndo', te

na kunduu ña ndani a ndo'ó ndee naa ti'oo itun', te kunduu tu a xa'ndu kivi' ñuu ndo'. ¹⁸Te xiin' ña jaan' tu kuvi kundani ndo'ó xiin' sakuu' inga ne nduu' kuenta Ndiosí ña ya'a ndiká ña ndani Cristo yoo', xiin' ña ya'a nani' ña ndani a yoo' jaan', xiin' ña ya'a kunu ña ndani a yoo' jaan', xiin' ña sukun ya'a ña ndani a yoo' jaan', ¹⁹te kundani ndo' ña ndani ya'a Cristo yoo', te chie ya'a ka ña ndani ña jaan' yoo' te sakan' ña kuvi kundani e', sakan' te kuvi xaa ndo' kunduu ndo' ne yoo xinu saa kuní mii' Ndiosí.

²⁰Te Ndiosí jaan' ndii, ndiee' koo' chukuu' a, te kuvi saa a kua'a' ya'a ka te sakan' ña kuvi kakan e' nuu' a, te kuvi saa kua'a' xava'a ka tu a te sakan' ña kuvi tuu e' xa'a' ña xachuun' ña ndiee' a xiin' nimá e'. ²¹Te ña jaan' na natiin ndee ndi'i' ni kivi' ña tiin' ka'nu' ña'a' ne yivi' xa'a' yoo', ne nduu' kuenta a, te na natiin tu a ña tiin' ka'nu' xa'a' ña ni xaa Cristo. Sakan' na kunduu a.

Nduiin' e' xaa' Espíritu Santo

4 ¹Yu'u, te naá vi'e kaa xa'a' a ña xaa' i chuun nuu' xto'o e' Jesús ndii, ka'án nda'vi i xiin' ndo' ña kaka naa xika' va'a ndo' saa kuní a kaka ndo' xa'a' a ña ni kana Ndiosí ndo'ó te kunduu ndo' kuenta a. ²Te kii' xika' ndo' sakan' ndii, nda'vi kuu' nimá ndo', te maso tu kuu' ndo', te kuie tu koo iní ndo', te kundieni tu ndo' kuni ta'an' ndo' xiin' ña ndani ta'an' ndo' jaan'. ³Te saa va' ndo' ña nduxa', te kundiee ti'vi ndo' saa Espíritu Santo xiin' ña ndiee' maní' ndo'. ⁴Sakan' ña iin ndaa' ti'vi kuu' e' vitin, te iin ndaa' tu Espíritu Santo yoo nimá e', te ni kana tu Ndiosí yoo' te natiin e' iin ndaa' nuu' ña kundiatu iní e' xa'a'. ⁵Te yoo iin ndaa' kuiti' tu xto'o e'. Te yoo tu iin ndaa' kuiti' ña ndixa ña kandixa' e'. Te yoo tu iin ndaa' ña chichi' e' kuenta Jesús. ⁶Te yoo tu iin ndaa' Ndiosí, te ña jaan' nduu' yuva' sakuu' e'. Te ña jaan' xa'ndia chuun' nuu' sakuu' yoo', te suvi' tu a xaa' sakan' te xaa' e' chuun nuu' a, te naá tu a nimá sakuu' e'.

⁷Te i'in e' ni natiin nda'a' Cristo iin ña chuun va' saa kuní mii' a. ⁸Sakan' na yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:
 Kii' ni kaa a mii' sukun va' ndivi' ndii,
 kua'a' va te tiín ni naka a,
 te ni taxi a ña va'a nda'a' ne yivi'.

Sakan' yoso' a. ⁹Te kii' ka'án ña yoso' jaan' ña ni kaa a ndii, kuni kachi a ña ña nuu' ndii, ni nuu a te ni kixin a ndee ndienü ka nuu' ñu'u' iin yivi'. ¹⁰Sakan' na kuii' ña ni nuu ndienü jaan' ndii, suvi tu a nduu' ña ni ndaa ndee mii' sukun va ndivi', te ka'ndia chuun' ndi'i a iin kanii' ndivi' xiin' iin yivi'. ¹¹Te xa mii' Cristo ni taxi ña chuun va sava e' ña nduu' e' ne tianu' a sania'á ichi' a, te sava e' nduu' ne ka'án tiakú tu'un Ndiosí, te sava tuku e' nduu' ne ka'án ndoso' tu'un va'a nuu' ne yivi', te sava tuku e' nduu' ne xito' ne ndikún ichi' Jesús, te sava tuku e' nduu' ne sania'á tu'un a. ¹²Sakan' xaa' a te sakoo' tu'va a yoo', ne nduu' kuenta a, te kuví saa va'a sakuu' e' chuun nuu' a, sakan' te ku'nu ka yoo', ne nduu' ndee naa ñu'u' nde'i a, nuu' ichi' a, ¹³ndee naxaa e' ña iin ndaa' kunduu e' xiin' ña ini e' xini e' si'e Ndiosí, xiin' ña kuni xna'a ña'a e'. Te naxaa tu e' kunduu e' ne xa ni xa'nu xinu xachi' nuu' ichi' a ndee naa mii' Cristo. ¹⁴Te küu ka e' ndee naa ne kuachi' kualí, ne tia'an kuixa ini. Sakan' te kundikun e' yo'o' ni jaan' sakuu' nuu' ña xini xa'an', ña sania'á te saka, te saxio' ra yoo' xiin' ña maña, te ndasanduu' ra a ndee naa ña ndixa. ¹⁵Süu' jaan' ndii kuní a ña kundikun e' ña ndixa ndani ta'an' e', te ku'nu e' ndee naxaa e' kuu e' ndee naa kuu' Cristo. Te ña jaan' nduu' ndee naa xini e'. ¹⁶Te ña jaan' xiko' ni'i' yoo', ne nduu' ndee naa ñu'u' nde'i a, naa xaa' xini e' ña xiko' ni'i' a ñu'u' nde'i e', ña ñu'u' ta'an' a xiin' tuchi, te iin ndaa' nduu' a, te chindiee' ta'an' a nuu' i'in chuun ña yoo nuu' i'in a. Te sakan' tu xaa' Cristo xiin' yoo' te ku'nu e' xiin' ña ndani ta'an' e'.

Na kaka e' saa kuní Jesús xiin' kivi' ñuu xaa'

¹⁷Ña jaan' na kuii' ka'án ndiee' i xiin' ndo' xiin' ndiee' xto'o e' ña kaka ka ndo' saa xika' inga ne tuku', ne xanini saka, ¹⁸te yoo iin yavi tu ña xini tuni ña, te xika' yoo ña nuu' kivi' ñuu ña kuní Ndiosí taxi a, kuachi' ndii yoo sa'vi ini ña xa'a' a ña ni xaxii ña nimá ña. ¹⁹Te köo' ka ña ka'an' nuu' ña, te ni sanakua'a xiin' mii' ña nuu' ña kini kuu' ña xiin' iin' ña, sakan' ña ka'án ndiee' va nimá ña saa ña sakuu' nuu' ña xe'na'. ²⁰Ndisu ndo'ó ndii, köo' ña jaan' ni sakuaan ndo' saa ndo' kii' ni xini so'o ndo' xa'a' Cristo, ²¹naa' ndixa xna'a ni xini so'o ndo' ña ka'án xa'a' a, te ni kundani ndo' saa nii' nakuitá ña ndixa xa'a' a jaan'. ²²Sakan' na kuii' kuní a ña

na_{ko}o ndo' kivi' ñuu yata' ndo', te tava' xachi' ndo' saa ni kuu ndo' saa', sakan' ña ni sativi' ña jaan' nimá ndo', te ni xini xa'an' ña jaan' ndo'ó xiin' ña ndioo' kini iní ndo'. ²³Te taxi ndo' ña nama Ndiosí ña xanini ndo' ²⁴te ndasanduú a ndo'ó ne yivi' xaa', te kuu ndo' ndee naa kuu' mii' a, te kunduu ndo' ne xachuun' ndaku nuu' ña ndixa, te kunduu tu ndo' nditia a.

²⁵Te ña jaan' na kuii' na_{ko}o ndo' tun vixi, te ka'an ndaku xiin' ta'an' i'in ndo', sakan' ña iin ndaa' nduu' e'. ²⁶Naa' nasaá' xiin' ta'an' ndo' ndii, saa ndo' kuachi. Te ndiatu' ndo' ndee keta vi' ñu'u te na_{ko}o ndo' ña mani' xiin' ta'an' ndo', ²⁷ni ndee taxí tu ndo' ña keta va'a ña ndiva'a xiin' ndo'. ²⁸Te ne ni xakui'na' ndii, na saku'na' ka nia. Süu' jaan' ndii na sachuun' ndaku nia xiin' nda'a' nia, te kuví ki'in nia xu'un' te chindiee' nia ne nda'vi kuu'. ²⁹Te ká'an ndo' ndee iin ña kini, süu' jaan' ndii ña va'a ka'an ndo' saa kivi' te kua'nu ka ne xini so'o ña jaan' nuu' ichi' Jesús. Te kii' saa ndo' ña jaan' ndii, chindiee' ndo' ne jaan'. ³⁰Te saku'suchi' ndo' ini Espíritu Santo, kuachi ndii ña jaan' nduu' ndee naa iin sello ña ni natiin e', ña nia'á ña nduu' e' kuenta Ndiosí, te kaku xna'a e' kii' xaa kivi' ña kixin Cristo. ³¹Te na na_{ko}o ndo' sakuu' ña ñu'u' ka'ni' nimá ndo', xiin' ña nasaá' ndo', xiin' ña kui'e ndo', xiin' ña ti'e' yu'u' ndo', xiin' ña kania'a ndo' xa'a' ne yivi', xiin' sakuu' nuu' ña nia'a ndo'. ³²Süu' jaan' ndii va'a ka ndasun koó ini ndo', te kuvita tu ini ndo', te sakan' tu koó ka'nu' ini ndo' kuni ta'an' ndo' saa nii' yoo ka'nu' ini Ndiosí xa'a' kuachi e' xa'a' ña ni xaa Cristo.

Na kaka e' saa kuní Ndiosí kaka e'

5 ¹Ña jaan' na kuii' kuu ndo' saa nii' kuu' Ndiosí xa'a' a ña si'e a, ne ndani va a, nduu' ndo'. ²Te kundani ndo' ne yivi' saa nii' ndani Cristo yoo', sakan' na ni sanakua'a xiin' mii' a, te ni xi'i a xa'a' e' ndee naa iin ña nasoko' ña xavixín' va nuu' Ndiosí.

³Sakan' na kuii' tein ndo'ó ndii, na köo' ndee iin ne kumi' musa, ni ndee iin nuu' ña xe'na' naa ña jaan', ni ndee ne ndioo' ini va xa'a' ña'a. Sakan' ña ne nduu' kuenta Ndiosí ndii, xata'an saa nia ña jaan'. ⁴Te ni ndee xata'an tu ka'an kini ndo', xiin' ña ka'an saka ndo', xiin' ña ka'an ndo' siki ka'an. Te sakuu' ña jaan' va'a saa yoo', ne nduu' kuenta Ndiosí, süu'

jaan' ndii va'a ka taxí e' ña chindani a. ⁵Kuachí ndii kuní a kundani ndo' ña ndee iin ne kumi' musa, uun ne xaa' ña xe'na', uun ne ndioo' ini va xa'a' ña'a inga ne yivi', ne nduu' ndee naa ne xaka'nu' ndiosí saka ndii, ni'i' ña ña kundíee ña mii' xa'ndia chuun' Cristo xiin' Ndiosí. ⁶Xa'a' jaan' na taxí' ndo' ña kuni xa'an' ndee iin ne yivi' ndo'ó xiin' ña maña. Kuachí ndii sando'o' Ndiosí ne so'o jaan'. ⁷Ña jaan' na kuii' saa ndo'ó ña xaa' ne jaan'.

⁸Sakan' ña nuu' ni kixin ndii, ni xika iin' yaví ndo' iin yivi'. Ndisu vitin ndii ñu'u xto'o e' tuún nuu' ndo' te xika' ndo'. Xa'a' a jaan' na kuní a ña kaka va'a ndo' ndee naa xika' ne yoo ña tuún nuu' jaan'. ⁹Sakan' ña ne yoo ña tuún nuu' xika' ndii, va'a kuu' ña, te xachuun' ndaku ña, te iin ndaa' tu nimá ña, ¹⁰sakan' ña nuu' sakuu' ña xaa' ña xika' nduku' ña ña xakuatia' xto'o e'. ¹¹Te saa ndo' ña kuása' kuní, ña xaa' ne xika' iin yaví jaan', süu' jaan' ndii kuxioo ndo' nuu' a, ¹²sakan' ña ndee kuchani e' ka'an e' xa'a' ña xaa' si'e ne jaan'. ¹³Ndisu sakuu' ña yoo si'e natuví xaa' ña tuún, sakan' ña ña tuún jaan' ndii, sakuu' ña'a sanatuví a, ¹⁴naa ka'an ne yivi' ndii:

Ndoto nuu' yo'ó, te kixín,
te ndokoo un' tein ne nduu' ndee naa ne xa ni xi'i,
te sayi'é Cristo nimá un'.

Kachi ña.

Taxí e' ña sakutu' Ndiosí nimá e' xiin' Espíritu Santo

¹⁵Ña jaan' na kuii' koto xiin' mii' va ndo' saa xika' ndo', te kaka ndo' naa xika' ne sa'ví ini. Süu' jaan' ndii kaka ndo' naa xika' ne chuun va xika' ndaku. ¹⁶Te i'in ichi' kua'an ndii, ña va'a saa ndo', sakan' ña kivi' vitin ndii, yoo va ña ña'a. ¹⁷Ña jaan' na kuii' künduu ndo' ne küu' kaxi'. Süu' jaan' ndii saa ndo' ña nduxa' ña kundani ndo' ndee ña kuní xto'o e'. ¹⁸Te kö'o ndo' vino ndee xiní ndo', sakan' ña sativi' xiin' mii' ndo', süu' jaan' ndii taxí ndo' ña sakutu' Ndiosí nimá ndo' xiin' Espíritu Santo. ¹⁹Te ka'an xiin' ta'an' ndo' xiin' yaa Ndiosí ña yoso' nuu' tutu a, xiin' yaa ña xaka'nu' ña'a e', xiin' yaa ña saka'an Espíritu nimá e'. Te kata ndo' yaa jaan' xaka'nu' ndo' xto'o e' Jesús xiin' nimá ndo'. ²⁰Te xiin' ndíee' xto'o e' Jesucristo taxí ndo' ña chindani yuva' e' Ndiosí xa'a' sakuu' ña ndo'ó ndo'.

Ka'án Pablo s̄aā kuní a kundíeē i'in ne tunda'á'

²¹Te xa'a' a ña tiin' ka'nu' ndo' Cristo ndii, kaka nuu nuu' ta'an' ndo' xiin' iin kanii' nimá ndo'. ²²Ña'a', ña' yoo ii' ndii, kuní a ña kaka nuu a' nuu' ii' a' s̄aā nii' xaa' a' xiin' xto'o e' Cristo. ²³Sakan' ña ii' a' jaan' nduu' ndee naa xini' a', ndee naa nduu' Cristo xini' s̄akuu' yoo', ne nduu' kuenta a, ne nduu' ndee naa ñu'u' nde'i a. Te suvi tu a nduu' ña sakakú yoo'. ²⁴S̄aā nii' xika' nuu' yoo', ne nduu' kuenta Jesucristo, nuu' a ndii, nii' sakan' tu kuní a ña kaka nuu ña'a' nuu' ii' a' nuu' s̄akuu' ña kuní a.

²⁵Te ndo'ó, te yoo ña' si'i ndii, kundani ña'a' ndo' s̄aā nii' ndani Cristo s̄akuu' yoo', ne nduu' kuenta a, te ni sanakua'a xiin' mii' a, te ni xil'i a xa'a' e' ²⁶te kunduu e' nditia Ndiosí kuiti'. Te ni ndasandoo tu a yoo' xiin' tikui ni xaa tu'un a. ²⁷Ni xaa a sakan' te sanakua'a a yoo, ne nduu' kuenta a, nuu' mii' a, te ndatun' xava'a koo e'. Te nimá e' ndii, koo' ndee sie ma'á ña ke'i nuu' a, te ni ndee koo' tu ña kuti'vi nuu' a, te ni ndee koo' tu ndee iin nuu' ña v'a nuu' a. Süu' jaan' ndii nditia mii' a kuiti' kunduu e', te koo' ndee sie ma'á ña ke'i nimá e'. ²⁸Sakan' tu, te yoo ña' si'i ndii, kuní a kundani ña'a' ra ndee naa ndani ra ñu'u' nde'i mii' ra. Kuachi' ndii iin te ndani ña' si'i ndii, ndani tu ra mii' ra. ²⁹Sakan' ña ndee iin te yivi' ndäsi' ñu'u' nde'i mii' ra. Süu' jaan' ndii kuie xamaní' xiin' mii' ra, te kuie tu xito' xiin' mii' ra s̄aā nii' xito' Cristo s̄akuu' yoo', ne nduu' kuenta a. ³⁰Sakan' ña kuenta ñu'u' nde'i a nduu' e' xa'a' a ña nduu' e' ndee naa kuñu a xiin' iki' a. ³¹“Xa'a' a jaan' na nakoo tiaa yuva' si'i ra, te nduuiin ra xiin' ña' si'i' ra, te uvi saa' nia ndii, iin ndaa' nanduu nia.” ³²Ña kaa' ndii, iin nuu' ña vixi xava'a nduu' a, ndisu nakata' yu'u a xiin' ña ndo'o' Cristo xiin' yoo', ne nduu' kuenta a. ³³Ndee s̄aā kaní ndii, kuní a ña kundani i'in ndo'ó, ña' si'i ndo' s̄aā nii' ndani xiin' mii' mii' ndo', te ña'a' ndii, kuní a ña koto ka'nu' a' ii' a'.

Ka'án Pablo s̄aā kuní a kuu yuva' si'i xiin' si'e nia, te si'e jaan' xiin' yuva' si'i' nia

6 ¹Ne kuachi', kandixa' ndo' yu'u' yuva' si'i' ndo' naa kuní xto'o e', sakan' ña ña jaan' nduu' ña xata'an nuu' Ndiosí. ²Tu'un ndei' nuu' ña ni taxí Ndiosí nuu' e' ki'i' ni ndoo a kuento a xiin' e' ka'án ndii: “Koto ka'nu' ndo' yuva' si'i' ndo'

³te natiin ndo' ña maní' koo xiin' ndo', te nakaá tu kivi' ñuu ndo' nuu' ñu'u' iin yivi'", kachi a.

⁴Te ndo'ó, yuva' si'i' ndii, sãnaśá' ndo' si'e ndo', süu' jaan' ndii şania'á ndo' nia, te kondia yu'u' tu ña'a' ndo' saa kuní xto'o e' Jesús.

Yo'o' ka'án Pablo xa'a' ne ni ke'vi xachuun' xiin' xa'a' xto'o nia

⁵Te ndo'ó, ne xiko' ni'i' iin xto'o ndii, kandixa' ndo' şakuu' ña ka'án ne nduu' xto'o ndo' iin yivi' yo'o' xiin' ndo'. Te koto ka'nu' yi'vi ña'a' ndo', te kaka nuu ndo' nuu' nia xiin' iin ndaa' nimá ndo' saa nii' xika' nuu' ndo' nuu' Cristo. ⁶Te süu' kandixa' ña'a' ndo' ki'i' ita' nia xito' kuiti' nia ndo'ó te ndoo va'a ndo' nuu' nia, süu' jaan' ndii kaka nuu ndo' nuu' nia ndee naa nuu' Cristo xika' nuu' ndo' xiin' iin kanii' nimá ndo' saa kuní Ndiosí. ⁷Te kaka nuu sini ndo' nuu' ne jaan' ndee naa nuu' xto'o e' Cristo xika' nuu' ndo'. Saa ndo' kuenta ña süu' nuu' ne yivi' kuiti' xika' nuu' ndo'. ⁸Şakan' ña xa xiní ndo' ña i'in e' natiin ña va'a saa xto'o e' Cristo naá kivi' xa'a' ña va'a ña ni xaa e', naa' ne xiko' ni'i' iin xto'o nduu' e' uun naa' ne xika' ndiká nduu' e'. ⁹Te ndo'ó, ne nduu' xto'o ne jaan' ndii, iin kachi kuu va'a ndo' xiin' nia, te vikuiin ndo' ña sayi'vi ña'a' ndo', şakan' ña xa xiní ndo' ña iin ndaa' xto'o ndo', ña ndu'u' ndivi' nduu' tu xto'o ne jaan'. Te ña jaan' ndii, iin kachi kuu' a xiin' şakuu' ne yivi'.

Ñakui'nu e' şakuu' ña taxi' Ndiosí te kaşí a yoo' nuu' ña ndi'va'a

¹⁰Ñani ta'an' i, ndee vitin te ndee nuu' ku'un e' ndii, nduku' ndo' ndiee' ndo' nuu' ña ndiee' xava'a' ña taxi' xto'o e'. ¹¹Te ñakui'nu ndo' şakuu' ña taxi' Ndiosí te kaşí a ndo'ó nuu' ña ndi'va'a, te kuvi ku'ita ni'i' ndo' ki'i' xamaña ña jaan' ndo'ó. ¹²Şakan' ña süu' xiin' ne yivi' iin yivi' kunta'an' e', süu' jaan' ndii xiin' ña ndi'va'a, xiin' ña xa'ndia chuun', xiin' ña kumi' ndiee' xa'ndia chuun' nuu' ñu'u' iin yivi', mii' iin yavi' yo'o' vitin, xiin' ña ndiee' kua'a' tachi' kini, ña xika' nuu' viko', kunta'an' e. ¹³Xa'a' jaan' na ñakui'nu ki'i' ndo' şakuu' ndachuun' ña taxi' Ndiosí te kaşí a ndo'ó nuu' ña ndi'va'a jaan' ki'i' xaa kivi' kini ña kunta'an' ndo' xiin' a. Te ki'i' ndi'i' ña kunta'an' ndo' jaan' ndii, kusaa' ita' ni'i' ka ndo' nuu' ichi' Ndiosí. ¹⁴Ña jaan' na kuu' ku'ita ni'i' ndo' ichi' a. Ña nduu' ña ndixa' xa'a' Ndiosí ndii, tijn ndo' a ndee naa iin' ña ki'i' toko' ndo'. Te ña xachuun' ndaku ndii, tijn

ndo' a ndee naa ña kasi tia'ni
 ndo'. ¹⁵Te ña yoo tu'va ndo' te
 ka'an ndoso' ndo' xa'a' tu'un
 va'a saa ndiee' mani' e' xiin'
 Ndiosí ndii, tiin ndo' a ndee
 naa ndixan' ki'i ndo'. ¹⁶Te siin'
 tuku' ndii, ña ini ndo' xini
 ndo' Ndiosí tiin ndo' ndee naa
 kaa ña tiasi xiin' mii' ndo', te
 kuví nda'va ndo' sakuu' kuxi
 ndatin, tun' xatia ña ndiva'a
 nuu' ndo'. ¹⁷Te ña ni sakakú
 Jesús ndo'ó nuu' kuachi ndo'
 ndii, tiin ndo' a ndee naa ti'e'
 ña kasi xini' ndo'. Te tu'un
 Ndiosí ndii, tiin tu ndo' a
 ndee naa ichi ña taxi' Espiritu
 Santo nda'a' ndo'. ¹⁸Ka'an

*So'q ndixin' te xiiin'
 ñuu Roma (6.17)*

ndo' xiin' Ndiosí saa kivi', te sakuu' nuu' saa ka'an e' xiin' a ndii,
 ka'an nda'vi ndo' xiin' a xiin' ña ndiee' Espiritu Santo, te koo
 tu'va tu ndo' xiin' ña jaan', te nako' ndo' ña xikan' ndo' nuu' a
 xa'a' sakuu' ne nduu' kuenta a. ¹⁹Te ka'an tu ndo' xiin' Ndiosí
 xa'a' yu'u ña taxi' a tu'un a nuu' i, te ka'an i xiin' ña ndieni nuu'
 ne yivi' kii' sakuni' i nia ña yoo si'e xa'a' tu'un va'a, ña ka'an
 xa'a' Jesús. ²⁰Te yu'u nduu' te ndiso' chuun' xa'a' tu'un va'a
 jaan', sakan' na tiin i xiin' karena naá i vi'e kaa. Ka'an va ndo'
 xiin' Ndiosí xa'a' i te kuví ka'an i xiin' ña ndieni nuu' ne yivi' saa
 kuní Ndiosí ka'an i.

Cha'an' so'q' ndi'i'

²¹Tíquico, ñani mani' e', iin te xika' nuu' ndaku nuu' xto'o
 e' ndii, xaa ra mii' ndiee' ndo', te ka'an ndi'i' ra xiin' ndo'
 xa'a' i te kuni' ndo' saa ndu'u' i. ²²Ti'vi' ña'a' i xa'a' ña kaa',
 te sakuni' ra ndo'ó saa ndiee' ndu, te sandieni ra nimá ndo'.
²³Na taxi' na yuva' e' Ndiosí xiin' xto'o e' Jesucristo ña mani'
 koo xiin' sakuu' ndo'ó, te sakan' tu ne ta'an' e', te na taxi' tu a
 ña kundani' ta'an' ndo' xiin' ña ini ndo' xini ña'a' ndo'. ²⁴Te na
 sañu'u' na tu Ndiosí sakuu' ne ndani' xto'o e' Jesucristo xiin'
 iin kani' nimá nia. Sakan' na kunduu a.